

CYLCHLYTHYR IECHYD CYMRU

Dyddiad Cyhoeddi : 5 Tachwedd 2018

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

STATWS: GWEITHREDU

CATEGORI: LLYTHYR GWEITHWYR IECHYD PROFFESIYNOL

Teitl: Codi Ymwybyddiaeth o Wenwyn Carbon Monocsid a'r Camau Gweithredu y mae angen i Weithwyr Iechyd Proffesiynol eu Cymryd

Dyddiad dod i ben / Dyddiad yr Adolygiad: Amh.

I'w weithredu gan:

Meddygon
Fferyllwyr
Galw Iechyd Cymru
Prif Weithredwyr BILI
Cyfarwyddwyr Meddygol BILI
Cyfarwyddwyr Gweithredol Nyrsio BILI
Prif Weithredwr Ymddiriedolaeth GIG
Felindre
Prif Weithredwr Ymddiriedolaeth GIG
Gwasanaethau Ambiwlaens Cymru

Er Gwybodaeth i:

Prif Weithredwyr yr Awdurdodau Lleol
Cyfarwyddwyr Diogelu'r Cyhoedd, yr
Awdurdodau Lleol
Prif Weithredwr CLILC
Prif Weithredwr Iechyd Cyhoeddus Cymru
Darparwyr Tai Cymdeithasol

Angen Gweithredu gan:

Gweler yr adran "Cyngor" a "Camau Gweithredu Angenrheidiol"

Anfonwr:

Y Prif Swyddog Meddygol a'r Prif Swyddog Nyrsio

Enw(au) Cyswllt yng Ngrŵp IGC Llywodraeth Cymru :

Chris Brereton, Prif Swyddog Iechyd Amgylcheddol, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ
Chris.brereton@wales.gsi.gov.uk
Ffôn: 029 2082 3618

Dogfennau amgaeedig : Llythyr oddi wrth y Prif Swyddog Meddygol a'r Prif Swyddog Nyrsio, ac Algorithm

Annwyl gydweithwyr,

Ar drothwy tymor y gaeaf, wrth i systemau gwresogi ddechrau cael eu defnyddio'n rheolaidd eto, credwn ei bod yn bwysig atgoffa gweithwyr iechyd proffesiynol am y risgiau sy'n gysylltiedig â gwenwyn carbon monocsid (CO).

Mae gwenwyn CO yn rhoi pwysau y gellid ei osgoi ar iechyd a gwasanaethau iechyd yng Nghymru. Gall fod yn broblem ddifrifol sy'n peryglu bywydau – mae'n broblem lechwraidd sydd â symptomau ac arwyddion sy'n anodd eu hadnabod.

Symptomau

Gall symptomau Gwenwyn CO fod yn amwys ac yn amhenodol, ond y maent yn cynnwys cur pen (sef y symptom mwyaf cyffredin), blinder, cyfog, chwydu, pendro, nam gwybyddol, niwed niwrolegol hirdymor, confylsiynau, mynd yn anymwybodol a marwolaeth. Gellir drysu rhwng gwenwyn CO cronig lefel isel ac afiechydon eraill megis fflw a gwenwyn bwyd.

Y cleifion sydd fwyaf tebygol o fod â gwenwyn CO yw'r rhai sy'n cael eu gweld ar ôl hanner nos neu yn gynnar yn y bore, a'r rhai sydd hefyd wedi llewygu. Mae risgiau i iechyd yn sgil dod i gysylltiad â CO yn fwy cyffredin yn ystod misoedd y gaeaf pan ddefnyddir offer gwresogi nad ydynt yn gweithio'n iawn.

Cyngor a Chamau Gweithredu Angenrheidiol

Mae'n bwysig cofio bod angen dod o hyd i ffynhonnell unrhyw achos o wenwyn CO er mwyn atal rhagor o niwed. Gall gwenwyn CO effeithio ar bobl eraill sy'n byw yn y cartref, neu bobl sy'n byw mewn cartrefi cyfagos. Os ydych yn trin achos o wenwyn CO, neu achos a amheuir o fod yn wenwyn CO, dylech roi gwybod i Dîm Diogelu Iechyd Amgylcheddol Iechyd Cyhoeddus Cymru ar **0300 003 0032** neu gysylltu â'r gwasanaeth rheoli ambiwlans y tu allan i oriau swyddfa (gweler yr algorithm yn ATODIAD A <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20-%20PHW%20CO%20algorithm%20DRAFT%20Cym%20Oct%202016.pdf>

gan weithredu yn yr un modd ag y byddech yn gwneud petaech yn trin achos o glefyd heintus.

Gellir cael cyngor manwl am ymchwiliadau i wenwyn CO gan TOXBASE (<https://www.toxbase.org/>) neu'r Gwasanaeth Gwybodaeth Cenedlaethol am Wenwynau (NPIS) (ffôn 0344 8920111).

Gwybodaeth Bellach

Mae gwybodaeth bellach i'w gweld ar wefannau Llywodraeth Cymru ac Iechyd Cyhoeddus Cymru:

<http://gov.wales/topics/health/protection/environmental/carbon/?lang=cy>

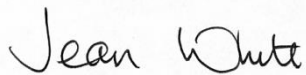
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/82634>

Yn gywir

DR FRANK ATHERTON

Prif Swyddog Meddygol/Cyfarwyddwr Meddygol, GIG Cymru
Chief Medical Officer/Medical Director NHS Wales

PROFESSOR JEAN WHITE CBE

Prif Swyddog Nyrsio – Cyfarwyddwr Nyrsio GIG Cymru
Chief Nursing Officer – Nurse Director NHS Wales

Atodiad A

Amlygiad tybiedig i garbon monocsid (CO) : arweiniad i'w ddefnyddio gan Adrannau Brys ysbytai a safleoedd gofal sylfaenol

Cwyn a gyflwynir

Cur pen, cyfog/chwydu, syrthni,
chwildod, dyspnoea, poenau yn y frest,
codymau, symptomau niwrolegol, 'wedi
blino drwy'r amser'

Ystyriaethau

Os byddwch yn amau yna gofynnwch i'r claf:

C Cydbreswylwyr/cymdeithion

A oes rhywun arall yn yr eiddo sy'n cael eu heffeithio (yn cynnwys anifeiliaid anwes?)

A Yn yr awyr agored

Ydi'r symptomau'n gwella pan fyddwch y tu allan i'r adeilad? ('yn well y tu allan')

C Cynnal

Mwy na blwyddyn ers i'r cyfarpar gwresogi/boeleri gael gwasanaeth?

L Larwm

Ydi eich larwm CO wedi ei actifadu?

Gall gwenwyn carbon monocsid ddynwared cyflyrau fel y fflwi, meigrin, gwenwyn bwyd, cur pen oherwydd tensiwn ac iselder. Cur pen yw'r symptom mwyaf cyffredin:
YSTYRIWCH CO!

Ffynonellau Carbon monocsid

Gall CO fod yn y cartref, yn y car, gweithle neu mewn pebyll neu garafanau. Y ffynonellau mwyaf cyffredin yn y cartref yw tecynnau gwresogi a choginio sy'n defnyddio nwy, olew, golosg a choed.

Gall gwenwyno ddigwydd ym mhob grŵp incwm a mathau o dai. Gall CO ollwng i mewn i dai o eiddo cymdogol. Merched beichiog, plant ifanc, yr henoed a'r rheiny sy'n gaeth i'r tŷ sydd mewn perygl mwyaf.

Oes/ydi i unrhyw un o'r rhain

Amlygiad Difrifol neu Gronig

1. Dilynwch GYNGOR TOXBASE o ran symptomau, arwyddion a rheolaeth achosion difrifol a chronig gwenwyniad CO.
www.toxbase.org

Ar gyfer AMLYGIADAU DIFRIFOL, mae TOXBASE yn cymeradwyo OCSIGEN LLIF DWYS ac, os mewn gofal sylfaenol, atgyfeiriad brys i ysbyty.

Bydd hanner oes carboxyhaemoglobin yn cael ei leihau gan weinyddiad ocsigen ategol o ddwysedd uchel.

2. Cysylltwch â'r Gwasanaeth Gwybodaeth ar Wenwynau Cenedlaethol 0344 892 0111
3. **PEIDIWCH Â** gadael i'ch claf fynd adref nes y bydd ffynhonnell debygol y CO wedi ei reoli

Na i'r cwbl

Yn llai awgrymus o wenwyniad CO

Yn dal yn glinigol amheus?

Profi am amlygiad

Gallai profion anadl a gwaed fod yn amhendant o fewn oriau wedi i'r amlygiad ddod i ben: bydd lefelau CO yn y gwaed yn gwanhau gyda hanner-oes o oddeutu 6 awr.

Nid yw crynodiad arferol o carboxyhaemoglobin (COHb) yn gwrthbrofi gwenwyn CO oni bai bod y sampl wedi ei gymryd yn ystod neu'n fuan ar ôl i'r amlygiad ddod i ben.

Gweler TOXBASE a ffoniwch yr NPIS i gael dehongliad canlyniadau a chyngor manwl ar wenwyniad CO.

Os byddwch yn amau'n gryf fod yna wenwyniad CO, peidiwch ag aros am ganlyniadau, cysylltwch â'ch Tîm Diogelu Iechyd, Iechyd Cyhoeddus Cymru ar unwaith

Os byddwch yn amau amlygiad i CO mae'n rhaid i chi hysbysu Tîm Diogelu Iechyd Amgylcheddol Iechyd Cyhoeddus Cymru ar 0300 00 300 32 (oriau swyddfa) neu drwy reolaeth ambiwlans (24 awr)

Cofiwch lenwi hysbysiad ar-lein wedi i chi drafod yr achos â'r Tîm Diogelu Iechyd. Mae ar gael ar: www.publichealthwales.org/environmental-incident-form

Camau y bydd y Tîm Diogelu Iechyd yn eu cymryd i atal amlygiad pellach

- Hysbysu eraill (yn cynnwys y llinell gymorth nwy ar 0800 111 999)
- Ymchwilio ac asesu'r perygl o amlygiad i eraill
- Cymeradwyo camau i liniaru perygl
- Darparu cyngor ar atal
- Diweddarau'r claf a'r clinigwr

Mae camau clinigol dilynol yn bwysig oherwydd gallai canlyniadau pellach amlygiad cronig i CO fod wedi'u dileu, neu fe allai symptomau ysgafn barhau, lluosogi neu ddwysau

Dylid cymeradwyo prynu larwm CO clywadwy cymeradwy (sy'n cydymffurfio ag EN50291) i'w osod yn y cartref.